

В чому полягають особливості доступу до персональних даних у період дії правового режиму воєнного стану?

Для громадянина

Запровадження з 24 лютого 2022 року Указом Президента України на всій території України правового режиму воєнного стану внесло певні юридичні корективи у процедури доступу до персональних даних громадян України, а також іноземців і осіб без громадянства, які перебувають на території нашої Держави.

Відповідно до п. 3 Указу Президента України від 24.02.2022 року № 64/2022 «Про запровадження воєнного стану в Україні», затвердженого [Законом України](#) від 24.02.2022 року № 2102-ІХ, у зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, передбачені [ст. 30 - 34, 38, 39, 41 - 44, 53](#) Конституції України.

Дія зазначеного положення Указу Президента України означає, що у зв'язку з можливістю обмеження права фізичних осіб на невтручання у особисте і сімейне життя, доступ до персональних даних на території України в період дії режиму воєнного стану може супроводжуватися встановленням окремих обмежень.

Важливо наголосити на тому, що щодо конфіденційної інформації про фізичних осіб такі обмеження можуть встановлюватися лише в нормах законів України і лише в інтересах національної безпеки, економічного добробуту та прав людини.

Згідно з п. 3 ч. 2 ст. 8 Закону України «Про захист персональних даних», кожна фізична особа має право на доступ до персональних даних щодо себе.

Це право за своїм змістом пов'язано з іншими правами, якими відповідно до ч. 2 ст. 8 Закону України «Про захист персональних даних» наділені суб'єкти персональних даних, зокрема:

- * Знати про джерела збирання, місцезнаходження своїх персональних даних, мету їх обробки, місцезнаходження або місце проживання (перебування) володільця чи розпорядника персональних даних або дати відповідне доручення щодо отримання цієї інформації уповноваженим ним особам, крім випадків, встановлених законом.

- * Отримувати інформацію про умови надання доступу до персональних даних, зокрема інформацію про третіх осіб, яким передаються його персональні дані.

- * Отримувати не пізніше як за тридцять календарних днів з дня надходження запиту, крім випадків, передбачених законом, відповідь про те, чи обробляються його персональні дані, а також отримувати зміст таких персональних даних.

Відповідно до ч. 6 ст. 16 Закону України «Про захист персональних даних», суб'єкт персональних даних має право на одержання будь-яких відомостей про себе у будь-якого суб'єкта відносин, пов'язаних з персональними даними, за умови надання інформації, визначеної у п. 1 ч. четвертої ст. 16 цього Закону, крім випадків, установлених законом.

При цьому, за правилами ч. 1 ст. 17 та ч. 1 ст. 19 Закону України «Про захист персональних даних» відстрочення доступу суб'єкта персональних даних до своїх персональних даних, а так само, як і встановлення плати за такий доступ не допускається.

Згідно з ч. 1 ст. 16 Закону України «Про захист персональних даних», порядок доступу до персональних даних третіх осіб визначається умовами згоди суб'єкта персональних даних на обробку цих даних, наданої володільцю персональних даних, або відповідно до вимог закону. Порядок доступу третіх осіб до персональних даних, які перебувають у володінні розпорядника публічної інформації, визначається [Законом України](#) «Про доступ до публічної інформації».

Важлива умова правомірного доступу до персональних даних з боку третіх осіб закріплена у ч. 2 ст. 16 Закону України «Про захист персональних даних».

Згідно з вказаною нормою, доступ до персональних даних третій особі не надається, якщо зазначена особа відмовляється взяти на себе зобов'язання щодо забезпечення виконання вимог Закону України «Про захист персональних даних» або неспроможна їх забезпечити.

Як встановлено у ч. 5 ст. 16 Закону України «Про захист персональних даних», строк вивчення запиту на предмет його задоволення не може перевищувати десяти робочих днів з дня його надходження.

Протягом цього строку володілець персональних даних доводить до відома особи, яка подає запит, що запит буде задоволено або відповідні персональні дані не підлягають наданню, із зазначенням підстави, визначеної у відповідному нормативно-правовому акті.

Запит задовольняється протягом тридцяти календарних днів з дня його надходження, якщо інше не передбачено законом.

Відстрочення доступу до персональних даних третіх осіб допускається у разі, якщо необхідні дані не можуть бути надані протягом тридцяти календарних днів з дня надходження запиту. При цьому загальний термін вирішення питань, порушених у запиті, не може перевищувати сорока п'яти календарних днів.

Повідомлення про відстрочення доводиться до відома третьої особи, яка подала запит, у письмовій формі з роз'ясненням порядку оскарження такого рішення.

У повідомленні про відстрочення зазначаються:

- 1) прізвище, ім'я та по батькові посадової особи;
- 2) дата відправлення повідомлення;
- 3) причина відстрочення;
- 4) строк, протягом якого буде задоволено запит.

Відмова у доступі до персональних даних допускається, якщо доступ до них заборонено згідно із законом.

На підставі норми, передбаченої у ч. 1 ст. 18 Закону України «Про захист персональних даних», рішення про відстрочення або відмову у доступі до персональних даних може бути оскаржено до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини або суду.

Звертаємо увагу, скарги про порушення прав суб'єктів персональних даних подаються до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини з обов'язковим додержанням вимог, передбачених у ст. 5 Закону України «Про звернення громадян».

На підставі п. 5 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про захист персональних даних», за підсумками перевірки, розгляду звернення, Уповноважений Верховної Ради України має право видавати обов'язкові для виконання вимоги (приписи) про запобігання або усунення порушень законодавства про захист персональних даних, у тому числі щодо зміни, видалення або знищення персональних даних, забезпечення доступу до них, надання чи заборони їх надання третій особі, зупинення або припинення обробки персональних даних.

Такі приписи направляються порушнику у письмовій формі і є обов'язковими до виконання.

У випадку, якщо в діях посадових осіб володільців/розпорядників персональних даних при проведенні перевірки виявлені ознаки порушень, передбачених ст. 188-39, 188-40 Кодексу України про адміністративні правопорушення, уповноважені посадові особи Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини мають право скласти протоколи про адміністративні правопорушення та направляти їх до суду з метою притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності.

Звертаємо увагу, кожна особа, чиї права як суб'єкта персональних даних були порушені може безпосередньо звернутися з позовом до суду про їх захист чи поновлення.

Зважаючи на характер порушення, суд може застосувати для поновлення прав суб'єктів персональних даних, передбачений у ст. 5 Цивільного процесуального кодексу України та ст. 5 Кодексу адміністративного судочинства.

Важливо підкреслити, незалежно від органу оскарження, якщо запит зроблено суб'єктом персональних даних щодо даних про себе, обов'язок доведення в суді законності відмови у доступі покладається на володільця персональних даних, до якого подано запит, ч. 2 ст. 18 Закону України «Про захист персональних даних».

Для суб'єктів владних повноважень

Законодавство України при визначенні особливостей доступу до персональних даних у відносинах за участю суб'єктів владних повноважень виходить з двох основних аспектів:

По-перше, хто направляє запит на персональні дані, сам суб'єкт персональних даних, суб'єкт владних повноважень або інша третя особа; по-друге, хто є володільцем персональних даних.

Якщо запитувачем персональних даних є сам суб'єкт персональних даних або третя особа, яка не є суб'єктом владних повноважень, у такому разі уповноваженим посадовим особам органів державної влади та місцевого самоврядування слід керуватися рекомендаціями, наведеними у першій частині цього роз'яснення.

В інших випадках слід виходити з рекомендацій, зазначених далі.

При визначенні суб'єкта владних повноважень як учасника інформаційних відносин, включаючи доступ до персональних даних необхідно керуватися положеннями ст. 1 Закону України «Про інформацію».

Згідно з цим Законом, суб'єкт владних повноважень - орган державної влади, орган місцевого самоврядування, інший суб'єкт, що здійснює владні управлінські функції відповідно до законодавства, у тому числі на виконання делегованих повноважень.

Необхідно звернути увагу, при визначенні меж правомірного використання персональних даних суб'єктами владних повноважень у період дії правового режиму воєнного стану слід враховувати вимоги норми, передбаченої у ч. 2 ст. 19 Конституції України а також керуватися завданнями діяльності кожного з таких суб'єктів та змістом повноважень, якими вони наділяються у період дії режиму воєнного стану.

Згідно з ч. 1. ст. 4 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», на територіях, на яких введено воєнний стан, для забезпечення дії [Конституції](#) та законів України, забезпечення разом із військовим командуванням запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, оборони, цивільного захисту, громадської безпеки і порядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян можуть утворюватися тимчасові державні органи - військові адміністрації.

Відповідно, військові адміністрації, які утворюються на території України згідно із вказаним Законом наділені усіма ознаками суб'єктів владних повноважень. У зв'язку з цим, на такі тимчасові органи державної влади поширюються усі вимоги щодо забезпечення доступу до персональних даних, передбачені законодавством України. Йдеться, зокрема, про випадки, коли на військові адміністрації покладаються обов'язки володільців персональних даних, зокрема, тоді, коли органи місцевого самоврядування, місцеві державні адміністрації, територіальні підрозділи центральних органів виконавчої влади в період дії режиму воєнного стану не можуть виконувати такі обов'язки у сфері обробки персональних даних.

Як встановлено у ч. 4 ст. 19 Закону України «Про захист персональних даних» органи державної влади та органи місцевого самоврядування мають право на безперешкодний і безоплатний доступ до персональних даних відповідно до їх повноважень.

Визначаючи умови доступу суб'єктів владних повноважень до персональних даних, вказана норма застосовується у системному зв'язку з положеннями ч. 1 - 5 та 8 ст. 6 Закону України «Про захист персональних даних».

Йдеться, зокрема, про підстави, мету, строки і умови обробки персональних даних, необхідних для здійснення суб'єктами владних повноважень покладених на них обов'язків.

Важливо також наголосити на тому, що на відносини щодо отримання інформації суб'єктами владних повноважень при здійсненні ними своїх функцій не поширюється дія Закону України «[Про доступ до публічної інформації](#)». У зв'язку з цим закладені у ч. 2 ст. 6, ч. 2 ст. 7 та ст. 10 згаданого Закону вимоги до обробки публічної інформації про фізичну особу не застосовуються до суб'єктів владних повноважень.

Відповідно до ст. 6 Закону України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», власник системи надає користувачеві відомості про правила і режим роботи системи та забезпечує йому доступ до інформації в системі відповідно до визначеного порядку доступу.

З наведеної норми слідує, що суб'єкт владних повноважень зобов'язаний надавати персональні дані іншим суб'єктам владних повноважень з використання інформаційних систем, реєстрів, суб'єктом яких він виступає, а також розробити та затвердити порядок доступу до такої інформації.

Загальні засади здійснення обміну електронними даними, крім інформації, що становить державну таємницю, між суб'єктами владних повноважень з державних електронних інформаційних ресурсів під час надання адміністративних послуг та здійснення інших повноважень відповідно до покладених на них завдань визначається

«Порядком електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів», затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 08.09.2016 року № 606 з наступними змінами та доповненнями.

Згідно з пунктом 3 зазначеного Порядку, Система електронної взаємодії державних електронних інформаційних ресурсів (далі – також система «Трембіта») призначена для автоматизації та технологічного забезпечення обміну електронними даними між суб'єктами владних повноважень з державних електронних інформаційних ресурсів під час надання адміністративних послуг та здійснення інших повноважень відповідно до покладених на них завдань шляхом використання сервіс-орієнтованої архітектури, що є інтерфейсами прикладного програмування доступу до державних електронних інформаційних ресурсів, побудованими згідно з єдиними вимогами, а також шляхом використання єдиних форматів, протоколів, довідників, шаблонів та класифікаторів.

Необхідно також наголосити, поряд із системою «Трембіта» в Україні існують інші системи міжвідомчої взаємодії ЦОВВ між собою, а також з іншими суб'єктами владних повноважень при здійсненні інформаційних обмінів персональними даними.

Так, наприклад, згідно з п. 8 Положення «про інтегровану міжвідомчу інформаційно-телекомунікаційну систему щодо контролю осіб, транспортних засобів та вантажів, які перетинають державний кордон» (систему – Аркан) від 03.04.2008 року № 284/287/214/150/64/175/266/75, система "Аркан" створюється з метою своєчасного, достовірного та функціонального повного інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності суб'єктів системи стосовно здійснення ними заходів із запобігання і недопущення в'їзду в Україну або виїзду з України осіб, яким згідно із законодавством не дозволяється в'їзд в Україну або яких тимчасово обмежено в праві виїзду з України, у тому числі згідно з дорученнями правоохоронних органів, розшуку в пунктах пропуску через державний кордон осіб, які переховуються від органів дізнання, слідства та суду, ухиляються від відбуття кримінальних покарань, припинення протиправної діяльності фізичних і юридичних осіб, які незаконно переправляють мігрантів в Україну або транзитом переміщують їх через територію України, посилення контролю за додержанням правил в'їзду, виїзду, перебування в Україні іноземців та осіб без громадянства, а також виконання інших завдань у правоохоронній сфері згідно із законодавством.

Таким чином, на процедури доступу суб'єктів владних повноважень до персональних даних впливають зміст та правовий режим інформації, яка запитується, наділення учасників відносин з інформаційного обміну персональними даними статусом суб'єктів інформаційної системи, що використовується.